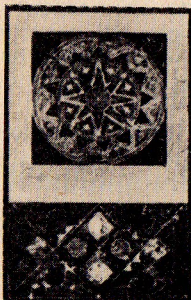

Изложби

Индивидуалност преточена
во колективност

Кон-изложбата на скулптурата Маконда од Танзанија во Музејот на современата уметност во Скопје

Со разбирливо големо љубопитство и интересирање ја проследивме изложбата на скулптурата Маконда од Танзанија во Музејот на современата уметност во Скопје, која што е една од ретките манифестации од ваков карактер во нашата Република. Таа патем укажува и на потребата од постојано ослободување од предрасудите и ширење на информациите и видиците во нови и непознати насоки. Оваа изложба, всушност, е во контекстот на една од основните појдовници на нашата општопозната свртеност и отвореност кон светот. На овој начин, во сегашниот период на опш-

то будење, особено на африканските земји и на нивната еволуција насочена кон независна и рамноправна политика и соработка, нашето општење со земјите што се во грчот на барањето на сопствениот идентитет, се проширува за уште една димензија – културната. Меѓу експонатите од пријателска Танзанија (скулптури, релјефи, украсни и употребни предмети и фотографии) акцентот е ставен на скулптурата. Таа е определна кон групни композиции, фигури и портретна пластика, изведени во различни видови дрво, меѓу кои доминира абонсот.

Уметноста на резбарењето или вајањето на Макондите (жители на јужниот дел на Танзанија) се темели на богатата и древна традиција која е временски симултана на постанокот на овој народ. Улогата што творецот – скулптор ја имал и се уште ја има во оваа земја, не само што е доминантна, туку се идентификува со значењето на магот, со светата личност. Оттука и онаа неверојатна инфилтрација на уметноста во животот, нивната целосна неделивост, ком-

пактност и единство – идеали кон кои се стреми со обновен интерес и творецот на Европа од почетокот на овој век – модели што ги прокламираше и Маркс.

Другата интересна и за нас мошне актуелна димензија на скулптурата Маконда е нејзниот ангажиран дух и извонредната, втемелена во егзистенцијата, смисла за колективност. Последнава највпечатливо се изразува во композициите „Ујамаа“ (дрво на животот) што на свахими јазикот значи социјализам. Алтернирајќи ги отворените со затворените структури на групните сцени на „Ујамаа“, творецот Маконда создава вистински аполгии на животот, една неверојатно убедлива арабеска во која семејството, колективната работа или свеченостите и визуелно се интегрираат во цврстото јадро на неделивоста на животот, природата и творештвото. Индивидуалните човечки фигури кои имаат интенција да се задржат на секојдневното извршување на задачите, релевантни на обичната егзистенција, нудат широки изразни потенцијали. Човекот, а пред се жената (чија глорификација како божество е супериорна во тој конгломерат од тела) е искористен во една оптимална скала на положби. Придружен од вообичаените алатки или од плодовите на трудот, тој кулминира во извонредни вајарски целини. Неколкуче портрети одишуваат со пиететот кон претците.

Во експресионистичкиот грч на нивните лица одново ја откривме обичната креативна моќ на творецот – маг. Контрастирањето на измазните површини со грубите, рустично обликувани скулпторски маси, сведочи за виталниот творечки нерв на авторите од Танзанија. Не помала инвентивност е манифестирана во ликовната транспозиција на духовниот живот на Макондите. Здравата сраснатост со секојдневието се трансформира во фантастични или магични претстави на религиозните ритуали и на фетишите. Меѓутоа, овие дела кои за нас можат да имаат и својвиден надреалистички дух (сугерирајќи ни различни асоцијации што не принудуваат да ги сместуваме дури и во некакви апстрактни струи) во суштина сепак му припаѓаат на она нивно спомнато секојдневие. „Лошите духови што им ја цицаат крвта на капачите“ или оние духови „што ја раздрзнуваат шумата“ живеат сложно со „морскиот дух што им помага на рибарите да уловат повеќе риба“ или со „духот што им помага на растенијата да растат“, но сите заедно го изразуваат оној вечен и универзален антагонизам меѓу црното и белото, среќата и несреќата, смртта и животот. Впрочем, во тој нагласен контраст прецизно се читаат макотрпјата на овој храбар народ, на оваа демократска земја.

Соња А. Димитрова